

Talousarvio 2025

KHALL 23.09.2024 § 289
2063/02.02.00/2024

Valmistelija

Ari Virolainen

Kuntalain 110 §:n mukaisesti kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kankaanpään kaupungin tilinpäätös 2023 on 4,9 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kertynyttä ylijäämää on taseessa 10,4 miljoonaa euroa.

Taloussuunnitelmakaudella 2024–26 talous kääntyy merkittävästi alijäämäiseksi. Vuosien 2024–26 aikana alijäämää arvioitiin talousarviossa 2024 kerääntyvän noin kuusi miljoonaa euroa. Vuoden 2024 talousarvio on elokuun lopun toteuman perusteella toteumassa ennakoitua huonompana ja ilman tasapainotustoimia tuleva taloussuunnitelmakausi olisi arviolta kymmenen miljoonaa alijäämäinen.

Kuluvaan taloussuunnitelmakauteen sisältyy edelleen talouden taantumaan ja kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyvää kustannuspainetta. Verotulot ja valtionosuudet kehittyvät suunnitelmakauden alussa negatiivisesti ja senkin jälkeen ne kasvavat hitaasti. Kaupungin nykyisten tehtävien valtionosuuksien taso on vuonna 2025 nykyistä tasoa noin 1,4 miljoonaa euroa alempi. Osa muutoksesta näkyy verotulojen kasvussa liittyen ansiotulovähennyksen muutokseen.

Suunnitelmakauteen sisältyy TE-uudistuksen lisäksi mm. valtionosuusuudistus, jonka vaikutukset ovat epävarmoja. Valtionosuuksina tuleva TE-rahoitus ei todennäköisesti riitä kattamaan kaikkia toimintaan tulevia kustannuksia ja uusia velvoitteita työllisyysalueilla.

Valtionosuusuudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2026 alusta. Uudistuksen on määrä olla kustannusneutraali koko kuntasektorin näkökulmasta, mutta yksittäisten kuntien valtionosuudet voivat muuttua. Valtionosuusuudistuksen kuntakohtaisia valtionosuuslaskelmia ei ole vielä saatavissa, joten valtionosuudet on arvioitu myös taloussuunnitelmavuosille 2026–2027 vuoden 2025 tasossa.

Oletettavaa tapauksessa on, että Kankaanpään valtionosuustaso tulee tulevaisuudessa laskemaan tai parhaimmillaankin kehittyvän hitaasti. Kunnallisverojen ansiotulovähennys on poistumassa vuoden 2025 alussa, mikä on huomioitu valtionosuuksien vähennyksenä. Sotepalvelujen siirtolaskemat vähentävät kuntien valtionosuuksia sekä talousarvio- että suunnitelmavuosien aikana. Myös kuntatalousohjelman valtionavustukset vähentävät kuntien tulopohjaa. Lisäksi sote-kiinteistöjen osalta tulovirrat todennäköisesti vähenevät.

Yleisen kustannustason odotetaan kehittyvän maltillisemmin kuin aikaisempina vuosina, koska inflaatio on merkittävästi hidastunut. Tästä huolimatta kustannusten odotetaan edelleen nousevan verotuloja- ja valtionosuuksia nopeampaan tahtiin. Verotulojen kehitykseen vaikuttaa olennaiset yleinen taloudellinen tilanne, jonka uhkakuvat eivät edelleenkään ole poistuneet. Lisäksi mahdollinen positiivinen talouskehitys tulee kuntaan viiveellä.

Vuoden 2025 talousarvion laadinnassa joudutaan negatiivisen kehityksen jatkuessa ja nopeutussa arvioimaan kuntalain mukaisen tasapainon säilymistä.

Kaupunginvaltuuston 18.12.2023 § 85 hyväksymän talousarvio sisältää kaupunginjohtajan esityksen talouden tasapainottamiseen. Sen mukaisesti vuoden 2024 aikana laaditaan palvelustrategia talouden sopeuttamiseksi. Tämän vaikutukset otetaan huomioon vuoden 2025 talousarvion laadinnassa.

Talouden tasapainottamisohjelman laatimista on valmisteltu kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen iltakouluissa yhdessä kaupungin johtoryhmän kanssa. Raami sisältää talouden valmisteltuja tasapainotustoimia vastaavat euromäärälliset arviot.

Investoinneille ei valmistelun tässä vaiheessa aseteta erillistä raamia, mutta lähtökohtaisesti suunnitelmakauden investointitason tulee olla vuosikatteen tasolla tai sitä alempi. Kaupungin kestävä talous edellyttää erittäin maltillista investointitasoa.

Valmistelussa tulee huomioida, että kuntalain 110 §:n mukaisesti talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa. Lähtökohtana tulee olla, että tulosalueiden ja tytäryhtiöiden toiminnalliset tavoitteet ovat johdettavissa valtuuston 11.6.2022 § 43 hyväksymästä strategiasta.

Talouden tasapainon seurannan vuoksi tulosalueiden tulee talousarvioesityksessään kuvata esityksen sisältämät merkittävät toiminnalliset muutokset. Toiminnallisissa muutoksissa pitää pyrkiä toimintaa kehittäviin ja taloutta vahvistaviin muutoksiin.

Talousraami vuodelle 2025

Vuoden 2025 talousarvion raamia on laadittu vuoden 2024 talousarvion ja sen toteuman pohjalta.

Lisäksi talouskehyksessä vuodelle 2025 on huomioitu:

- alustavat valtionosuuslaskelmat, jossa mukana TE-valtionosuus
- veroennustekehikko, jossa on huomioitu kunnallisverojen ansiotulovähennysten poistuminen
- palkankorotusvaraus 3 %, lisäksi on huomioitu varhaiskasvatuksen ja opetuksen osalta noin 550 000 korotus vuoden 2024 talousarviotasoon verrattuna
- palvelujen ostojen ja aineiden/tarvikkeiden hinnankorotukset
- TE-uudistuksen vaikutukset
- veroprosentit v. 2024 tasolla
- tasapainotusohjelman ja palveluverkkosuunnitelmien vaikutukset.

Raamin vuosikate vuodelle 2025 on 2,9 milj. euroa ja arvioitujen poistojen (4,7 milj. euroa) jälkeen tuloksesta on muodostumassa 1,67 milj. euroa alijäämäinen. Ilman tasapainotustoimia arvioitu alijäämä olisi yli 3 miljoonaa euroa.

Taloussuunnitelmakauden verojen taso on arvioitava kokonaisuutena, kun uudet kuntakohtaiset valtionosuusuudistuksen laskelmat ovat tiedossa ja tasapainotustoimista on tehty päätökset. Ilman onnistuneita tasapainotustoimia verotukseen kohdistuu merkittävää korotuspaineita.

Myös vuoden 2025 veroennusteet ja valtionosuuslaskelmat tarkentuvat loppusyksystä, mikä vaikuttaa kokonaisarviointiin.

Talousarvion laadinnasta annetaan talouspalvelujen kautta erillinen ohje.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää:

- hyväksyä vuosien 2025–2027 raamilaskelman liitteen mukaisesti ja antaa vuoden 2024 talousarvioesitysten tekemiseksi toimielimille edellä selosteosassa mainitun tulosityksikkökohtaisen nettomenoraamin

- antaa tiedoksi perustelutekstin valmistelulähtökohdat

- että raamilaskelmaa voidaan tarkentaa talousarviovalmistelun kuluessa, mikäli tulevat vero- ja valtionosuuslaskelmat tai kustannusrakenteen muutokset sitä edellyttävät

- että tilivelvollisten tulee tehdä talousarvioesityksensä lokakuun loppuun mennessä

- antaa tämän päätöksen tulosalueille, kaupunginvaltuustolle ja tytäryhteisöille tiedoksi.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Täytäntöönpano

Tulosalueet
Kaupunginvaltuusto
Tytäryhtiöt

Lisätietoja antaa

Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää 044 577 2210
Talousjohtaja Ari Virolainen 044 577 2241
